

ERIÄVÄ MIELIPIDE TYÖSOPIMUKSEN MÄÄRÄAIKAISUUDEN PERUSTETTA YM. KOSKEVAN SÄÄNTELYN MUUTTAMISTA VALMISTELLEEN TYÖRYHMÄN MIETINTÖÖN

Työryhmälle annetun toimeksiannon toteutuminen

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus uudistaa työelämän lainsäädäntöä työllistämisen esteiden purkamiseksi. Hallituksen tavoitteena on myös liian sääntelyn purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen.

Työryhmän toimeksiannossa tälle asetettuna tehtävänä on ollut valmistella seuraavien hallitusohjelmassa sovittujen uudistusten edellyttämät lainsäädäntömuutokset:

1. Työsopimuslain nykyistä sääntelyä määräaikaisesta työsopimuksesta muutetaan siten, että jatkossa työsopimus olisi mahdollista tehdä määräaikaisena myös ilman erityistä perustetta vuodeksi. Samalla lainsäädännössä varmistetaan, ettei muutos lisää työsopimusten perusteetonta ketjuttamista.
2. Työsopimuslain vaatimus lomautusilmoitusajasta lyhennetään seitsemään päivään ja tätä voidaan noudattaa työehtosopimuksen määräyksistä riippumatta.
3. Työsopimuslakiin perustuva työntekijän takaisinottovelvollisuus poistetaan alle 50 henkeä säännöllisesti työllistävässä yrityksissä ja yhteisöissä, ja tätä säädöstä voidaan noudattaa työehtosopimuksen määräyksestä riippumatta.

Hallitusohjelmassa sovittu tavoite uudistaa työlainsäädäntöä työnantajien työllistämiskynnyksen alentamiseksi on erittäin kannatettava. On selvää, että kaikki yllä kerrotut uudistukset edistäisivät tätä tavoitetta.

Valitettavaksi työryhmän mietintöön sisältyvät lakiesitykset eivät kuitenkaan toteuta työryhmälle asetettua toimeksiantoa näistä minkään uudistuksen osalta kuin vain osittain.

Lakimuutosten jatkovalmistelussa tulee huolehtia, että hallitusohjelmassa sovitut uudistukset toteutetaan täysimääräisesti.

Työsopimuksen tekeminen määräaikaisena myös ilman erityistä perustetta vuodeksi

Hallitusohjelmassa on sovittu, että jatkossa määräaikainen työsopimus on mahdollista tehdä määräaikaisena myös ilman erityistä perustetta vuodeksi.

Työryhmän mietintöön sisältyvä lakiesitys jää kauaksi hallitusohjelmasta. Lakiesitys sisältää useita rajoituksia, joista ei ole sovittu hallitusohjelmassa. Rajoitukset vesittävät merkittävästi uudistuksen tavoitetta työnantajien työllistämiskynnyksen alentamiselle. Näitä ovat:

1. Ilman erityistä perustetta tehtävä määräaikainen työsopimus koskisi vain tilanteita, joissa kysymys on ensimmäisestä työsopimuksesta työntekijän ja työnantajan välillä, tai jos työntekijän ja työnantajan välisen edellisen työsuhteen päättymisestä on kulunut vähintään viisi vuotta.
2. Määräaikainen työsopimus olisi irtisanottavissa sen kestänyt kuusi kuukautta tai tätä pidempään. Työntekijä voisi irtisanoutua ilman perustetta. Työnantajalla tulisi olla irtisanomiseen vastaavat perusteet kuin toistaiseksi voimassa olevaa työsopimusta irtisanottaessa.
3. Ennen määräaikaisen työsuhteen päättymistä työnantajan olisi annettava työntekijälle perusteltu selvitys mahdollisuudesta palkata työntekijä toistaiseksi voimassa olevaan tai perustellusta syystä tehtävään määräaikaiseen työsuhteeseen.

Mietinnössä näiden rajoitusten tekemistä on perusteltu ensinnäkin hallitusohjelmaan sisältyvällä maininnalla siitä, että uudistus ei saa lisätä työsopimusten perusteetonta ketjuttamista. Rajoitukset ovat kuitenkin täysin suhteettomia tähän tavoitteeseen nähden. Ne ovat myös vastoin hallitusohjelmassa sovittua hallinnollisen taakan keventämistavoitetta.

Toiseksi rajoituksia on perusteltu EU:n määräaikaisia työsuhteita koskevalla direktiivillä. Direktiivi ei kuitenkaan tosiasiaa edellytä tällaisten rajoitusten säätämistä. Mietinnössä ei ole esitetty muitakaan juridisia perusteita tämän sisältöisille rajoituksille.

Lomautusilmoitusajan lyhentäminen ja takaisinottovelvollisuuden poistaminen pienemmiltä työnantajilta tes-määräyksistä riippumatta

Hallitusohjelmassa on sovittu, että lomautusilmoitusaika lyhennetään seitsemään päivään ja irtisanomiseen liittyvä työntekijän takaisinottovelvollisuus poistetaan alle 50 työllistäviltä työnantajilta. Molempien uudistusten osalta on sovittu, että näitä voidaan noudattaa mahdollisista työehtosopimusten määräyksistä riippumatta (ns. enimmäispakottavuus).

Työryhmän mietintöön sisältyvä lakiesitys ei kuitenkaan sisällä kummankaan uudistuksen osalta säännöstä enimmäispakottavuudesta. Näin ollen lakiesitys jää näiltäkin osin kauaksi hallitusohjelmasta.

Mietinnössä väitetään, että enimmäispakottavuudesta säätäminen olisi ongelmallista suhteessa ILO:n yleissopimuksiin ja Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan. Missään näistä kansainvälisistä sopimuksista ei kuitenkaan tosiasiaa kielletä enimmäispakottavaa lainsäädäntöä.

Hallitusohjelman toteuttamatta jättämiselle työryhmässä ei siten ollut näiltäkään osin juridisia perusteita.

Uudistusten suhde viranhaltijoihin

Uudistukset esitetään tehtäväksi vain työsopimuslakiin ja merityösopimuslakiin. Kunnissa ja hyvinvointialueilla tämä johtaisi erisältöiseen sääntelyyn työsuhteisten ja virkasuhteisten välillä. Tällainen erottelu ei ole perusteltua palkansaajien eikä työnantajien näkökulmasta.

Vastaavan sisältöiset lakimuutokset tulisi näin ollen tehdä myös lakiin kuntien ja hyvinvointialueiden viranhaltijasta.